

โครงการจัดหาแหล่งน้ำให้แก่โครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพประชาชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

เรื่องเดิม

เมื่อวันอังคารที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๑ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริ ให้ติดตามและตรวจสอบเรื่องประชาชนชาวบ่อ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ที่ได้พระราชทานความช่วยเหลือขุดสระเก็บน้ำให้แก่สมาชิกสหกรณ์ ว่าสามารถใช้แหล่งน้ำดังกล่าวได้ในปัจจุบันหรือไม่

เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังโรงเรียนท่านผู้หญิงจันทิมา พึ่งบารมี ตำบลสร้างคือ อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร ในการนี้ได้พระราชทานพระราชดำริ ให้กรมชลประทาน สำนักงาน กปร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาตรวจสอบสถานะและพิจารณาจัดหาน้ำให้แก่โครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพประชาชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ซึ่งประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

สาระสำคัญของโครงการ

จากการสำรวจสภาพพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าราษฎรที่ได้รับการขุดสระจากสหกรณ์การเกษตรอำเภอกุสุมาลย์ จำนวน ๓๙ ราย มีสภาพสระเก็บน้ำ และการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้พบว่ามีราษฎร จำนวน ๘ ราย ที่มีความต้องการจะปรับปรุงสระเก็บน้ำ เนื่องจากสระเก็บน้ำมีสภาพต้นเขินเก็บน้ำได้น้อย ซึ่ง กรมชลประทานเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ๑ กิจกรรมงานดินสระเก็บน้ำ จำนวน ๘ แห่ง เกษตรกร จำนวน ๘ ราย
- ๒ กิจกรรมก่อสร้างอาคารประกอบ (อาคารท่อน้ำ จำนวน ๘ แห่ง)

สำนักงาน กปร. พร้อมด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้แทนอำเภอกุสุมาลย์ ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน ผู้แทนกรมชลประทาน และราษฎรที่เกี่ยวข้อง ร่วมประชุมหารือแนวทางการแก้ไขปัญหา

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ทำให้ราษฎร ตำบลโพธิ์ไพศาล ตำบลกุสุมาลย์ และตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร จำนวน ๘ ครักเรือน ๔๑ คน มีแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับสนับสนุนพื้นที่ทำการเกษตรในช่วงฤดูฝน ๑๐๐ ไร่ และในช่วงฤดูแล้ง ๕๐ ไร่

๒. ทำให้ราษฎรมีแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรได้อย่างต่อเนื่อง และมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ส่งผลให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีอาชีพที่มั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แหล่งน้ำเพื่อการประมงเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน

แหล่งน้ำสนับสนุนการเพาะปลูก
เช่น พริก ผักสวนครัว

แหล่งน้ำเพื่อการเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงวัว เลี้ยงไก่

เป็นแหล่งน้ำสำรองประจำไร่นา

ความคิดเห็นของราษฎร

จากการลงพื้นที่สำรวจพร้อมรับฟังข้อคิดเห็นจากราษฎร ตำบลนาโพธิ์ และตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร พบว่าราษฎรที่เข้าร่วมโครงการขุดสระเก็บน้ำตามแนวสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน ๒ รุ่น ได้แก่ รุ่นที่ ๑ ดำเนินการในปี ๒๕๓๕ - ๒๕๖๓ และ รุ่นที่ ๒ ดำเนินการในปี ๒๕๓๗ - ๒๕๓๙ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ และดำเนินการโดยสหกรณ์การเกษตรกุสุมาลย์ จำกัด

เบื้องต้นพบเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขุดสระเก็บน้ำ จำนวน ๓๙ ราย โดยสระเก็บน้ำส่วนใหญ่มีสภาพดีเกิน แต่ยังคงเก็บน้ำและได้ใช้ประโยชน์ตลอดทั้งปี ทั้งนี้มีเกษตรกรจำนวน ๘ ราย ที่มีความต้องการจะปรับปรุงสระเก็บน้ำ เนื่องจากสระเก็บน้ำมีสภาพดีเกิน เก็บน้ำได้น้อย

ความคิดเห็นของหน่วยงานร่วมดำเนินงาน

กรมพัฒนาที่ดินได้ร่วมดำเนินการเข้าสำรวจ และให้ความช่วยเหลือราษฎรที่อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลนาโพธิ์ และตำบลโพธิ์ไพศาล อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โดยปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ได้สนับสนุนการขุดสระเก็บน้ำตามหลักเกณฑ์ของ กรมพัฒนาที่ดิน ให้แก่ราษฎรในพื้นที่ จำนวน ๘๐ ราย ซึ่งเป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการขุดสระเก็บน้ำกับกรมพัฒนาที่ดิน ภายใต้ข้อตกลง ดังต่อไปนี้

๑. เกษตรกรมีพื้นที่ และมีความพร้อม ต้องการขุดสระเก็บน้ำ
๒. เกษตรกรมีความตั้งใจประกอบอาชีพทางการเกษตร มีความพร้อมเข้าร่วมโครงการ และสามารถมีส่วนร่วมสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการขุดสระเก็บน้ำ บ่อละ ๒,๕๐๐ บาท
๓. พื้นที่ขุดสระเก็บน้ำจะต้องเป็นพื้นที่ทำการเกษตรที่เกษตรกรเป็นเจ้าของมีเอกสารสิทธิ์ และมีหนังสือยินยอมให้เข้าดำเนินการขุดสระเก็บน้ำ

๔. พื้นที่ดำเนินการอยู่นอกเขตชลประทาน ขาดแคลนระบบที่จะจัดส่งน้ำได้ถึงตลอดปี

๕. พื้นที่ดำเนินการควรมีขนาดไม่น้อยกว่า ๓๐ X ๔๐ ตารางเมตร โดยจะใช้พื้นที่ก่อสร้างสระอย่างน้อย ๒๐ X ๓๐ X ๒.๑ เมตร เพื่อให้เครื่องจักรสามารถดำเนินการได้โดยสะดวก และเกลี่ยดิน ตกแต่งคันบ่อได้อย่างเรียบร้อย